

RAMOWY PROGRAM SZKOLENIA

Dokument przed redakcją i korektą językową

Tytuł programu

Ramowy program szkolenia w zakresie wspomagania przedszkoli w rozwijaniu kompetencji kluczowych dzieci

Kompetencja kluczowa i etap edukacyjny

Kształtowanie kompetencji kluczowych dzieci w wieku przedszkolnym

Opis kompetencji

Kompetencje kluczowe to kompetencje, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i funkcjonowanie na rynku pracy. Proces kształtowania i rozwijania kompetencji kluczowych trwa przez całe życie, zaś jego instytucjonalnym początkiem jest uczestnictwo dziecka w różnych formach edukacji przedszkolnej.

W zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie zostały określone następujące kompetencje kluczowe:

- 1) porozumiewanie się w języku ojczystym;
- 2) porozumiewanie się w językach obcych;
- 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
- 4) kompetencje informatyczne;

- 5) umiejętność uczenia się;
- 6) kompetencje społeczne i obywatelskie;
- 7) inicjatywność i przedsiębiorczość;
- 8) świadomość i ekspresja kulturalna.

Znajomość definicji i przyjęcie sposobu rozumienia kompetencji zawartych w ww. dokumencie, jest bazą dla projektowania szkoleń w oparciu o niniejszy ramowy program.

Specyfika kształtowania kompetencji kluczowych dzieci w przedszkolu

Rozwój dziecka a kształtowanie kompetencji kluczowych

Wiek przedszkolny to okres, w którym dziecko staje przed koniecznością realizacji niezwykle trudnych zadań rozwojowych oraz przygotowaniem się do pójścia do szkoły – u podstaw realizacji tych zadań stoją: gotowości dziecka do opuszczenia domu rodzinnego oraz nabycie umiejętności radzenia sobie w typowych sytuacjach edukacyjnych oraz gotowość do funkcjonowania w środowisku rówieśniczym. Wiek przedszkolny to czas kształtowania się samodzielności, sprawczości, rozwiania zmysłów, wyobraźni i intelektu. W zakresie rozwoju emocjonalnego dziecka przedszkolnego za szczególnie istotne uznać należy nabywanie sprawności w zakresie kontroli emocji, ich rozumienia i rozpoznawania. W obszarze rozwoju poznawczego następuje przesunięcie zainteresowań dziecka z aspektów zewnętrznych, dostępnych zmysłom w kierunku tego co wewnętrzne, niedostępne bezpośredniemu poznaniu – pojawiają się nowe kategorie poznawcze tj. myślenie słowne oraz początki myślenia intuicyjnego. Dynamiczny rozwój mowy pozwala na poszerzenie wiedzy o otoczeniu, zdolność ujmowania rzeczywistości w czasie przyszłym, teraźniejszym i przeszłym, dostrzeganie odmienności poglądów innych osób. Zabawa staje się w wieku przedszkolnym

podstawową aktywności dziecka – źródłem jego wiedzy o świecie, identyfikatorem postaw moralnych, podstawą do rozwoju słownictwa oraz rozwoju intelektualnego a także okazją do zawierania i podtrzymywania relacji społecznych z rówieśnikami i dorosłymi.

Naturalne procesy jakim podlega dziecko w okresie przedszkolnym pozwalają na jego stymulację w kierunku kształtowania kompetencji kluczowych – kładzenie podwalin pod poszczególne kompetencje kluczowe jest naturalnie powiązane z procesami rozwojowymi dziecka np. rozwój mowy i poszerzania się czynnego słownika pozwala na rozwijanie kompetencji porozumiewania się w języku ojczystym i języku obcym oraz kompetencji społecznych i obywatelskich, zabawa jako podstawowa aktywność dziecka kształtuje inicjatywność, przedsiębiorczość, świadomość i ekspresję kulturową, etap ćwiekowości i zadawania pytań jest podstawą do rozwoju kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-techniczne oraz kompetencji uczenia się. W żadnym z następnym etapów rozwojowych zależność pomiędzy naturalną aktywnością dziecka, jego bezpośrednimi potrzebami i możliwościami nie ma tak bezpośredniego przełożenia na kształtowanie się kompetencji kluczowych.

Kompetencje kluczowe w zapisach podstawy programowej¹

Kształtowanie kompetencji w placówce przedszkolnej ma szczególny charakter – opiera się z jednej strony na wyposażaniu w dziecka w odpowiednią wiedzę, dostarczanie okazji pozwalających wyrobić nawyki i nabyć umiejętności praktyczne, jak również poprzez działania zmierzające do kształtowania postaw. Na tym etapie rozwojowym i edukacyjnym na szczególną uwagę zasługują zatem modelowanie, naśladowanie pozytywnych wzorców oraz świadome tworzenie sytuacji pozwalających na aktywne uczestnictwo, odczuwanie i eksplorację dostępnej przestrzeni.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977)

Konteksty rozumienia kompetencji kluczowych² w przedszkolu:

Kompetencja porozumiewania się w języku ojczystym

Kompetencja porozumiewania się w języku ojczystym wyraża się w środowisku przedszkolnym między innymi poprzez porozumiewanie się codzienne z dorosłymi i dziećmi, porozumiewanie się ukierunkowane, poddane kontroli merytorycznej oraz zmierzające do stopniowego rozszerzania zarówno w obszarze wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii. Ale również w obszarze językowej interakcji z otoczeniem najbliższym dziecku. Kształtowanie jej postawy w przedszkolu to również ukazywanie kontekstów społecznych i kulturowych, wskazywanie na konieczność zachowania zgody we wzajemnym funkcjonowaniu podczas nauki, zabawy i sytuacji zadaniowych. Obszar ten rozumieć należy także jako wsparcie w rozwoju mowy dziecka, otwarciu dziecka na świat języka pisanego i mówionego oraz komunikacji wykorzystujących alternatywne kanały przekazu i odbioru.

Porozumiewanie się w językach obcych

Kompetencja związana z porozumiewaniem się w językach obcych w środowisku przedszkolnym wyraża się w otwarciu dziecka na doświadczenie inności i różnorodności językowej, kulturowej, obyczajowej, a także na wprowadzenie go w odmienne do znanych mu sytuacji społecznych. Rozumienie różnic kulturowych oraz uwrażliwienie z jednej strony na ich bogactwo, z drugiej zaś na kultywację lokalnych i narodowych tradycji (w tym językowych) służy otwarciu dziecka, poszerzaniu jego perspektyw poznawczych i zachęceniu do aktywnej eksploracji przestrzeni językowej innych kultur. Przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym opiera się na prezentacji dorobku językowego, kulturowego i społecznego innych narodów, wprowadzaniu do zabaw językowych, używaniu zwrotów w języku obcym w sytuacjach codziennych

² Biała Księga. Nauczanie i uczenie się. Na drodze do uczącego się społeczeństwa. Komisja Europejska. Warszawa 1997.

– w zabawie i w nauce, ukazywaniu korzyści jakie wynikają z umiejętności posługiwania się językiem obcym (również takich jak nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów międzyludzkich, a także właściwe odbieranie i interpretowanie wzajemnych przekazów).

Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne

Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne realizowane na etapie wychowanie przedszkolnego między innymi w postaci rozwijania i wykorzystywania myślenia matematycznego, celem rozwiązywania problemów wynikających z codziennych sytuacji. Podstawowe kompetencje naukowo-techniczne odnoszące się do opanowania, wykorzystywania i stosowania wiedzy oraz sposobów i metod objaśniających świat przyrody, realizowane są w przedszkolach poprzez pracę w różnych obszarach, zaś szczególnie istotne wydają się działania związane z eksperymentowaniem, sprawdzaniem, powtarzaniem procedur i instrukcji oraz weryfikowaniem wiedzy i odnoszeniem jej do codziennych sytuacji, które dziecko zna i w których może dokonywać uogólnień i uszczegółowień.

Kompetencje informatyczne

Sposobami realizacji tej kompetencji stają się w przedszkolu działania zmierzające do sprawnego korzystaniu z nowoczesnych źródeł i nośników informacji. Obszarem wskazanym w podstawie programowej jako szczególnie istotny z punktu widzenia rozwoju tej umiejętności, jest obszar związany z rozwojem intelektualnym wspomaganym poprzez zabawy projektowe, konstrukcyjne oraz pracę techniczną i plastyczną. Zastosowanie technik informacyjnych pozwala na ukazanie zarówno zagrożeń i wzbudzeniu ostrożności u młodego odbiorcy mediów masowych, ale również rozszerza możliwości odbioru rzeczywistość społecznej, przyrodniczej i kulturowej. Dziecko w wieku przedszkolnym stopniowo i kontrolowanie wprowadzane w przestrzeń wirtualną zyskuje możliwość rozwijania wszystkich pozostałych kompetencji kluczowych.

Umiejętność uczenia się

Kompetencje związane z uczeniem się jawią się na tym etapie jako niezwykle istotne – właściwe wyposażenie dziecka w aparat metodyczny jest inwestycją na całe życie – przedszkole to pierwsze metodyczne doświadczanie dziecka z uczeniem – uczeniem się konsekwentnym, możliwie świadomym i ukierunkowanym na osiągnięcie konkretnych celów. Istotne z perspektywy właściwego wdrażania do rozwoju tej kompetencji jest przygotowanie dziecka do różnych form nauki – pracy grupowej i indywidualnej oraz do różnorodności stylów uczenia się – jest to również czas wzbudzanie motywacji do nauki, kształtowanie perspektywy motywacji wewnętrznej, zadaniowej, ukierunkowanie wysiłków. Kompetencja ta jest kształtowana poprzez realizację wszystkich obszarów podstawy programowej wychowania przedszkolnego, a rezultaty w tym obszarze są ściśle skorelowane z umiejętnościami, postawami i prezentowanymi sposobami pracy nauczyciela – ważnym elementem pracy jest zatem doskonalenie warsztatu wychowawcy oraz ukazywanie na łączność procesów edukacyjnych z funkcjonowaniem społecznym i aktywnością codzienną.

Kompetencje społeczne i obywatelskie

Kompetencje społeczne i obywatelskie, rozumiane jako zdolność do stopniowego wychodzenia poza obszar rodziny zmierzają do tworzenia warunków do pracy z innymi, pracy w grupie, tworzeniu i przejmowaniu odpowiedzialności za grupę. W kontekście przedszkola istotne jest zrozumienie przez dziecko obyczajów i sposobów funkcjonowania osób w różnych społeczeństwach i środowiskach, dostrzeganie różnorodności zachowań, a stopniowo też różnorodności postaw oraz prowadzenie dziecka w kierunku dokonywania wyborów, które mają realne konsekwencje i warunkują funkcjonowanie w grupie.

Inicjatywność i przedsiębiorczość

Poczucie inicjatywy i przedsiębiorczość rozumieć można jako zdolność do wcielania pomysłów w czyn. W skład tej kompetencji zaliczyć należy działania zmierzające do rozwoju poczucie sprawstwa. Istotne na etapie wychowania przedszkolnego jest

kształtowanie umiejętności planowania działań i konsekwentnego ich realizowania – umiejętność ta inicjowana jest w przedszkolu np. poprzez pracę metodą projektu edukacyjnego oraz uczestnictwo w wydarzeniach, programach i akcjach tematycznych. Kompetencja ta jest kształtowana wielopłaszczyznowo, i co ważne jej elementy obecne powinny być podczas wszystkich działań edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych, w których uczestniczy dziecko.

Świadomość i ekspresja kulturalna

Praca w obszarze świadomości i ekspresji kulturowej ukierunkowana jest na twórcze wyrażanie idei, doświadczeń i emocji za pośrednictwem szeregu różnorodnych środków ekspresji (muzyki, sztuk teatralnych, literatury i sztuk wizualnych). Doświadczenia takie pozwala w efekcie na wyrażenie przez dziecko różnorodnych stanów emocjonalnych, wyzwolenie pozytywnych stanów emocjonalnych, a przez to - otwarcie się na nowość, wzmacnia inicjatywę, pomaga w nawiązaniu relacji i wyrażaniu stanów emocjonalnych.

Wspieranie dzieci w wieku przedszkolnym w rozwijaniu kompetencji

Kształtowanie kompetencji kluczowych na etapie wychowania przedszkolnego jest realizacją naturalnych potrzeb dziecka i w takim ujęciu powinno być wdrażane w ramach zadań placówek przedszkolnych. Sukcesem nauczycieli pracujących na tym etapie edukacyjnym jest umiejętność dostrzeżenia przenikalność zakresów kompetencyjnych, ich spójność z aktywnością dziecka oraz obecność okazji do ich rozwijania w sytuacjach życia codziennego dziecka przedszkolnego. W sposób szczególny środowisko przedszkolne sprzyja rozwijaniu wszechstronnemu dziecku i synchronicznym łączeniu procesów edukacyjnych i wychowawczych, co daje możliwości kształtowania wszystkich składowych kompetencyjnych - wiedzy, umiejętności i postaw.

Opisany poniżej profil kompetencyjny dziecka kończącego etap edukacji przedszkolnej określony została szczegółowo w zapisach podstawy programowej poprzez wskazanie efektów. Uwzględniając zawarte w dokumencie zapisy na szczególną uwagę zasługują

efekty kształcenia, które mają charakter trans-obszarowy. Realizowane są na różnorodne sposoby, z uwzględnieniem szerokiej gamy metod i technik – dziecko uczęszczające do przedszkola w sposób szczególny należy uwrażliwiać na społeczny kontekst kompetencji oraz na ich rozwojowy charakter i konieczność pracy nad nimi przez całe życie – nie mają one charakteru ostatecznego, nieustannie podlegają aktualizacji i konieczności weryfikacji (autoweryfikacji i zderzenia z innymi osobami).

Profil kompetencyjny dziecka w wieku przedszkolnym

Wiedza

Dziecko w wieku przedszkolnym:

- zna zasady panujące w przedszkolu oraz dostrzega fakt, że mają one zastosowanie również w innych kontekstach sytuacyjnych (wie, że podobne reguły występują w szkole, pracy i miejscach publicznych);
- dostrzega uniwersalny charakter wiedzy zdobytej podczas zajęć w przedszkolu;
- zna podstawowe reguły językowe, stosuje poprawnie zwroty język polskiego oraz posiada bogaty zasób słów pozwalających mu na wyrażanie podstawowych potrzeb poznawczych;
- dostrzega potrzeby innych dzieci oraz potrafi odnieść się do nich (zareagować adekwatnie do sytuacji);
- rozumie konieczność szukania pomocy u innych osób – zarówno dorosłych jak i rówieśników.
- wie na czym polega pomiar oraz stosuje różnorodne sposoby dokonywanie pomiarów;
- klasyfikuje i szereguje elementy otaczającego go środowiska dostrzegając reguły funkcjonowania przyrody ożywionej i nieożywionej;
- rozpoznaje oraz prawidłowo odczytuje znaki językowe, piktogramy i ikony;
- wie, do jakiej wspólnoty narodowej, etnicznej językowej należy;

- wie, że ludzie porozumiewają się za pomocą różnych sposobów i języków;

Umiejętności

Dziecko w wieku przedszkolnym:

- wyraża swoje potrzeby komunikatami słownymi oraz prawidłowo odczytuje komunikaty innych dzieci oraz nauczycieli;
- planuje swoje działania w sytuacjach edukacyjnych i zabawowych oraz potrafi odnieść się do pomysłów i zadań innych dzieci;
- pokonuje trudnościami jakie napotyka podczas realizacji własnych pomysłów poprzez własną aktywność lub przy ukierunkowanej pomocy osób dorosłych
- prosi o pomoc;
- przestrzega reguł obowiązujących w społeczności przedszkolnej i wskazuje na konsekwencje ich złamania;
- ocenia swoje zachowanie w odniesieniu do norm panujących w grupie i placówce;
- wykorzystując różnorodne sposoby zdobywania wiedzy i krytycznie odnosi się do uzyskanych informacji;
- weryfikuje zdobyta wiedzę poprzez doświadczenie własne, kontrolowane eksperymenty oraz dzięki korzystaniu z potencjału innych dzieci i ze wskazówek nauczycieli;
- korzysta z technologii komunikacyjnych w sytuacjach edukacyjnych oraz dostrzega zagrożenie wynikające z niewłaściwego korzystania z tych technik;
- podejmuje próby samodzielnego odwzorowywania liter, cyfr, piktogramów i figur geometrycznych
- korzysta z różnych prostych formach ekspresji - plastycznych, muzycznych i parateatralnych;

- wskazuje na poza-przedszkolny kontekst zdobytej wiedzy – potrafi wskazać inne przykłady niż te odnoszące do przestrzeni przedszkolnej;
- wykorzystuje wiedzę zdobytą w przedszkolu, w domu i w innych sytuacjach oraz wskazać na możliwości jej rozszerzenia;

Postawy

Dziecko w wieku przedszkolnym:

- przestrzega reguł panujących w przedszkolu i potrafi zareagować na sytuację łamania zasad i norm;
- jest otwarte na nowe wyzwania i chętnie podejmuje wyzwania;
- dostrzega potrzebę zdobywania wiedzy, weryfikowania jej i poszukiwania nowych obszarów do działania;
- jest chętne do pracy w różnych obszarach edukacyjnych;
- chętnie współpracuje z innymi;
- samodzielnie poszukuje okazji edukacyjnych i rozwojowych;
- wspiera inne dzieci w codziennych sytuacjach edukacyjnych.

Profil kompetencyjny nauczyciela

Uwzględniając wieloaspektowy charakter pracy nauczyciela wychowania przedszkolnego oraz wyzwania jakie napotyka w swojej pracy związane z kierunkiem rozwoju społeczeństwa europejskiego zakres jego oddziaływań opierać się winieni o następujące grupy kompetencji³:

³ Strykowski W., Kompetencje współczesnego nauczyciela, EODIDAGMATA 27/28, Poznań 2005.

- merytoryczne (zakres formalnie zdobytej wiedzy uzupełniany na bieżąco poprzez różnego rodzaju działania samokształcące i doskonalące);
- psychologiczno-pedagogiczne obejmują wiedzę z zakresu psychologii rozwojowej i wychowawczej, oraz umiejętność wykorzystanie tej wiedzy w praktyce;
- diagnostyczne związane z poznawaniem uczniów i ich środowiska;
- planowania i projektowania oddziaływań edukacyjnych (planowanie działań, organizacja pracy, kontrola rezultatów);
- dydaktyczno-metodyczne (wiedzy na temat zasad i metod realizacji procesu kształcenia);
- komunikacyjne (wiedza na temat procesu komunikowania, a także umiejętność efektywnego nadawania i odbierania komunikatów);
- medialne i techniczne związane są z organizowaniem warsztatu pracy własnej i pracy dziecka
- autoedukacyjne – planowanie i prowadzenie własnego rozwoju

Z powyższych kompetencji wynika określona wiedza, umiejętności i postawy, jakimi powinien wykazywać się nauczyciel wychowania przedszkolnego.

Wiedza

- wyodrębnia i interpretuje poszczególne kompetencje kluczowe oraz wskazuje na społeczne uzasadnienie ich rozwoju począwszy od edukacji przedszkolnej;
- posiada biegłą znajomość problematyki związanej z rozwojem dzieci w wieku przedszkolem oraz projektowaniem, realizacją i oceną efektywności oddziaływań edukacyjnych;

- wymienia, identyfikuje i opisuje psychospołeczne i pedagogiczne uwarunkowania kształtowania kompetencji kluczowych dzieci w wieku przedszkolnym;
- wskazuje możliwości kształtowania poszczególnych kompetencji kluczowych na poszczególnych etapach rozwojowych
- wskazuje na społeczne i jednostkowe konsekwencje wynikające braku wsparcia dziecka w rozwoju jego potencjału;
- poszukuje informacji dotyczących możliwości rozwoju potencjałów dziecka oraz potrafi zaangażować w ten proces innych nauczycieli, rodziców i osoby z otoczenia dziecka.
- wskazuje specyficzne sposoby osiągnięcia kompetencji kluczowych w perspektywie wymagań edukacyjnych przedszkola, dalszej edukacji szkolnej oraz edukacji całościowej;

Umiejętności

- stosuje metody nauczania i kształtowania postaw zalecane do pracy w przedszkolach oraz potrafi wskazać na możliwości ich użycia w kontekście rozwoju kompetencji kluczowych;
- diagnozuje potencjał dziecka w odniesieniu do poszczególnych kompetencji, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji kluczowych
- ogniskuje procesy dydaktyczny i wychowawczy wokół wszechstronnego rozwoju kompetencji kluczowych dzieci;
- projektuje działania edukacyjne w sposób zindywidualizowany, uwzględniając potrzeby dziecka, możliwości własne oraz możliwości placówki;
- potrafi powiązać treści edukacyjne przewidziane dla 3-,4-,5-6-latka z kontekstem społecznym;
- wykorzystuje technologie informacyjne i komunikacyjne w doskonaleniu procesów edukacyjnych;

- posiada umiejętność analizy oceny swoich działań oraz modyfikowania sposobów pracy w zależności od potrzeb dzieci na różnych etapach rozwojowych oraz dzieci o różnych poziomach rozwoju kompetencyjnego;
- korzysta z pomocy specjalistów w sytuacjach konieczności specjalnego wsparcia rozwoju kompetencji dziecka;
- motywuje rodziców, innych nauczycieli i opiekunów do podejmowania wysiłku w kierunku wspieranie dziecka w rozwoju poszczególnych kompetencji.

Postawy

- szanuje innych ludzi, jest otwarty na odmienność i tolerancyjny w kontaktach z innymi osobami;
- przestrzega praw dziecka,
- jest gotów analizować i eliminować czynniki zagrażające podstawowym zasadom współżycia społecznego;
- jest ukierunkowany w swoich działaniach na utrzymywanie partnerskich kontaktów z innymi nauczycielami, rodzicami, przedstawicielami środowiska lokalnego oraz innymi placówkami oświatowymi;
- posiada gotowość do pracy zespołowej zarówno z dziećmi, jak i z dorosłymi;
- dąży do rozwoju własnego w obszarze kompetencji kluczowych.

Adresaci szkoleń

Pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych, doradcy metodyczni i trenerzy oświaty

Cel ogólny

Przygotowanie do procesowego wspomaganie szkół w obszarach związanych z kształceniem kompetencji kluczowych uczniów.

Cele szczegółowe szkolenia

Uczestnik:

- charakteryzuje kompetencje kluczowe, rozumie ich rolę i znaczenie w procesie uczenia się przez całe życie oraz przygotowania dzieci do życia społecznego i funkcjonowania w dorosłym życiu,
- rozumie potrzebę holistycznego rozwoju kompetencji kluczowych i wpływ procesu uczenia się/nauczania charakterystycznych dla dzieci w wieku przedszkolnym na ich kształtowanie.,
- zna metody i techniki uczenia się/nauczania, służące rozwijaniu kompetencji kluczowych i warunki służące ich realizacji na etapie wychowania przedszkolnego,
- zna założenia kompleksowego wspomaganie szkół i zadania instytucji systemu wspomaganie
- prowadzi wspomaganie szkoły/przedszkola w celu zintegrowanego kształtowania kompetencji kluczowych dzieci, wykorzystując wiedzę na temat metod i technik uczenia się/nauczania
- organizuje pracę zespołową nauczycieli w celu holistycznego kształtowania kompetencji kluczowych,
- określa swój potencjał zawodowy oraz planuje dalszy rozwój w roli prowadzącej wspomaganie szkół/przedszkoli.

Tematy modułów

Moduł I. Wspomaganie pracy szkoły/przedszkola – wprowadzenie do szkolenia

Moduł II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji

Moduł III. Przedszkole jako organizacja ucząca się – czynniki warunkujące rozwój kompetencji kluczowych dzieci w przedszkolu

Moduł IV. Rozwijanie kompetencji kluczowych w wychowaniu przedszkolnym

Moduł V. Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych

Moduł VI. Metody i formy pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych

Moduł VII. Wspomaganie pracy przedszkola w rozwoju kompetencji kluczowych - podsumowanie

Moduł VIII Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomaganie szkół

Forma realizacji

Szkolenie blended learning

Czas trwania zajęć

Część stacjonarna – ok.70 godzin dydaktycznych, część e-learningowa – ok. 20 godzin

Liczebność grupy szkoleniowej

Okolo 20 osób

Treści szkolenia

Moduł I Wspomaganie pracy szkoły/przedszkola – wprowadzenie do szkolenia

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- opisuje założenia kompleksowego wspomagania szkół/przedszkoli i zadania instytucji systemu oświaty, odpowiedzialne za wspieranie szkół/przedszkoli;
- wskazuje główne zadania osób zaangażowanych w proces wspomagania przedszkola: specjaliści do spraw wspomagania, ekspertów, dyrektora przedszkola, nauczycieli;
- wyjaśnia, na czym polega zadanie uczestników szkolenia związane z organizacją i prowadzeniem wspomagania trzech szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Szczegółowe treści

- założenia kompleksowego wspomagania szkół/przedszkoli;
- etapy procesu wspomagania szkół/przedszkoli: diagnoza pracy szkoły, planowanie i realizacja działań służących poprawie jakości pracy szkoły, ocena procesu i efektów wspomagania;
- zasady działania sieci współpracy i samokształcenia;
- zadania placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych w zakresie wspomagania szkół/przedszkoli;

- wymagania państwa wobec szkół i placówek oświatowych jako kierunek doskonalenia pracy szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów;
- znaczenie ewaluacji pracy szkoły (zewnętrznej i wewnętrznej) w diagnozie pracy szkoły;
- zadania osób zaangażowanych w proces wspomagania: specjalisty ds. wspomagania; dyrektora szkoły, nauczycieli;
- charakterystyka zadania uczestników szkolenia, polegającego na wspomaganium dwóch szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 369).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. nr 200 poz. 1537 z późn. zm.) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2014 r.poz. 191), ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2010 r. nr 80, poz. 526, z późn. zm.) oraz przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. 2015 poz. 1270);

- Hajdukiewicz M, Wysocka J. (red.): Nauczyciel w szkole uczącej się. Informacje o nowym systemie wspomagania Warszawa 2015 Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Więcej informacji dotyczących wspomagania szkół: www.ore.edu.pl/wspomaganie-pracy-szkol-i-przedszkoli

Zalecane formy i metody pracy

metody podawcze – prezentacja, wykład, film

metody warsztatowe - World Café, Jigsaw, analiza studium przypadku

Moduł II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wyjaśnia pojęcie kompetencji;
- definiuje kompetencje kluczowe zgodnie z „Zaleceniami Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie”;
- wskazuje znaczenie kompetencji kluczowych dla przygotowania dzieci i młodzieży do dorosłego życia i funkcjonowania na rynku pracy;
- analizuje zapisy prawa oświatowego, które regulują kwestie związane z rozwijaniem kompetencji kluczowych uczniów;
- wyjaśnia znaczenie ponadprzedmiotowego i interdyscyplinarnego charakteru kompetencji kluczowych;
- opisuje rolę przedszkola w kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.

Szczegółowe treści

- kompetencja rozumiana jako wiedza, umiejętności i postawy;
- kompetencje kluczowe w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego – definicje;
- społeczne i cywilizacyjne przyczyny ustanowienia kompetencji kluczowych istotnych w procesie uczenia się przez całe życie;
- kompetencje kluczowe a rozwój dziecka;
- wpływ kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na ich sprawne funkcjonowania w dorosłym życiu i na rynku pracy;
- kompetencje kluczowe w zapisach podstawy programowej oraz wymaganiach państwa wobec szkół i placówek;
- rola różnych podmiotów środowiska przedszkolnego w kształtowaniu kompetencji kluczowych dzieci;

Zasoby edukacyjne

- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2014 poz. 803)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 czerwca 2016 r. zmieniające rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2014 poz. 803)

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. 2015 poz. 1214)
- Rozwijanie kompetencji kluczowych w szkołach w Europie. Wyzwania i możliwości tworzenia polityki edukacyjnej Raport Eurydice [on-line] Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej [dostęp 30.08.2016]
http://eacea.ec.europa.eu/Education/eurydice/documents/thematic_reports/145PL.pdf

Zalecane formy i metody pracy

Metody podawcze – wykład, prezentacja,

Metody warsztatowe – analiza dokumentów, dyskusja, quiz, JIGSAW

Moduł III. Przedszkole jako organizacja ucząca się – czynniki warunkujące rozwój kompetencji kluczowych dzieci w przedszkolu

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- formułuje wyzwania związane z kształtowaniem kompetencji kluczowych dzieci dla współczesnego przedszkola oraz opisuje szanse i zagrożenia związane z tymi wyzwaniami;
- określa czynniki, zależne od przedszkola, wpływające na rozwój kompetencji kluczowych dzieci;
- analizuje i wyjaśnia rolę zapisów zawartych w wymaganiach państwa wobec szkół i placówek oświatowych, dla rozwijania kompetencji kluczowych dzieci w wieku przedszkolnym;
- rozumie wpływ kompetencji nauczyciela wychowania przedszkolnego na rozwój kompetencji dzieci;

- opisuje czynniki warunkujące wprowadzanie zmiany i stosuje tę wiedzę w planowaniu i realizacji wspomagania przedszkola w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych dzieci

Szczegółowe treści

- Przedszkole wobec wymagań współczesnego świata
 - ✓ znaczenie kształtowania kompetencji kluczowych dla rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym
 - ✓ czynniki sprzyjające rozwojowi tych kompetencji na terenie przedszkola
 - ✓ czynniki hamujące i sposoby ich przewyciężania
 - ✓ *Wymagania Państwa wobec szkół i placówek oświatowych* jako wskazówka do tworzenia właściwych warunków dla kształtowania kompetencji kluczowych dzieci
- Profil kompetencyjny dziecka w wieku przedszkolnym w świetle zapisów podstawy programowej – ogólne kierunki wspomagania prowadzonego w przedszkolu
- Osoba nauczyciela wychowania przedszkolnego jako jeden z kluczowych czynników wpływających na rozwój kompetencji dzieci – profil kompetencyjny nauczyciela
- Wykorzystanie koncepcji organizacji uczącej się dla planowania wspomagania w przedszkolu w obszarze kompetencji kluczowych:
 - ✓ mistrzostwo osobiste – wspomaganie przedszkola w zakresie planowaniu rozwoju zawodowego kadry przedszkola
 - ✓ modele mentalne – analiza przekonań i sposobów postrzegania rzeczywistości wpływających na możliwości kształtowania kompetencji kluczowych uczniów
 - ✓ podzielana wizja – wspólna analiza wyników diagnozy przedszkola w obszarze kompetencji kluczowych dzieci, drogą do tworzenia spójnej wizji rozwoju

- ✓ uczenie się zespołowe – dostrzeganie potencjału i rozumienie ograniczeń w zespole jako zadanie osoby wspomagającej przedszkole
- ✓ myślenie zespołowe – znaczenie współpracy, zespołowego planowania i działania oraz współodpowiedzialności dla kształtowania kompetencji kluczowych dzieci

Zasoby edukacyjne

- P. Senge, Piąta dyscyplina, Oficyna, Warszawa 2012;
- Wymagania państwa wobec szkół i placówek oświatowych – materiał filmowy Dostęp w Internecie 12.06.2016];
<http://www.npseo.pl/action/start/504>
- Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. 2015 poz. 1214).
- Hajdukiewicz M (red.): Jak wspomagać pracę szkół. Założenia nowego systemu doskonalenia Zeszyt 1 Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015 Dostępny w Internecie [dostęp 19.06.16]
- https://www.doskonaleniensieci.pl/Upload/Artykuly/SORE%20-%20Wsparcie/zalozenia_nowego_systemu_doskonalenia.pdf

Zalecane formy i metody pracy

metody podawcze – prezentacja, wykład, film

metody warsztatowe - JIGSAW, analiza studium przypadku, praca z tekstem, analiza dokumentów, psychodrama, dyskusja

zogniskowana

Moduł IV. Rozwijanie kompetencji kluczowych w wychowaniu przedszkolnym

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- charakteryzuje możliwości i potrzeby rozwojowe dzieci w wieku przedszkolnym;
- definiuje elementy kompetencji kluczowych i potrafi je odnieść do wieku rozwojowego dziecka
- wskazuje kierunki wspomagania rozwoju kompetencji kluczowych dziecka przedszkolnego;
- wykorzystuje wiedzę dotyczącą profilu absolwenta przedszkola, stworzonego w oparciu o zapisy podstawy programowej kształcenia ogólnego i definicje kompetencji kluczowych, do planowania diagnozy pracy przedszkola;
- ma świadomość konieczności holistycznego rozwijania kompetencji kluczowych w przedszkolu.

Szczegółowe treści

- wiedza dla osoby wspomagającej dotyczącej profilu absolwenta przedszkola, w świetle zadań rozwojowych wieku przedszkolnego;
- dynamika rozwoju kompetencji dziecka rozpoczynającego edukację przedszkolną a kompetencje kluczowe dziecka kończącego etap edukacji przedszkolnej;
- przedszkole jako placówka wspierająca rozwój – diagnoza stanu wyjściowego:
 - ✓ analiza źródeł pozwalających na identyfikację potrzeb przedszkola w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych dzieci
 - ✓ indywidualna diagnoza kompetencji kluczowych dziecka prowadzona przez nauczycieli (sposób prowadzenia diagnozy, wyniki, wnioski), a wiedza dotycząca potrzeb rozwojowych przedszkola jako organizacji
- metody i narzędzia do prowadzenia diagnozy pracy przedszkola jako miejsca kształtowania kompetencji kluczowych

- ✓ realizacja celów i wymagania określone w podstawie programowej, z wykorzystaniem adekwatnych strategii pracy, jako droga rozwijania kompetencji kluczowych dzieci w wieku przedszkolnym
 - ✓ środowisko fizyczne przedszkole jako czynnik znaczący dla budowania kompetencji dzieci
 - ✓ możliwości oraz ograniczenia oddziaływania przez dorosłych na rozwój dziecka w kontekście kształtowania kompetencji kluczowych – analiza wpływu osobistego nauczyciela
 - ✓ rola swobodnej zabawy i zabawy kierowanej w rozwijaniu kompetencji kluczowych uczniów
 - ✓ związek wspierania samodzielności dziecka w wieku przedszkolnym z kształtowaniem kompetencji kluczowych
 - ✓ współpraca z rodzicami dzieci jako istotny czynnik warunkujący efektywność oddziaływań w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych dzieci
- wyznaczanie kierunków pracy przedszkola poprzez formułowanie celów związanych z kształtowaniem kompetencji kluczowych dzieci
- ✓ cele krótkofalowe wychowania przedszkolnego (tj. realizacja zadań charakterystycznych dla tego okresu),
 - ✓ cele średniofalowe wychowania przedszkolnego (tj. przygotowanie do roli ucznia),
 - ✓ cele długofalowe wychowania przedszkolnego (tj. przygotowanie do samodzielnego zdobywania wiedzy i umiejętności poprzez edukację w ciągu całego życia (lifelong learning) – ukazanie na tym tle poszczególnych kompetencji kluczowych (za zaleceniami PE i RE)
 - ✓ znaczenie formułowania ww. celów dla procesu wspomagania przedszkola
- kierunki pracy przedszkola związane z rozwijaniem kompetencji kluczowych dzieci
- ✓ jak wybierać priorytety w obszarze rozwoju kompetencji kluczowych dzieci?
 - ✓ jak integrować pracę nauczycieli wokół kompetencji? – holistyczne podejście do rozwijania kompetencji kluczowych

Zasoby edukacyjne

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977).
- Matejczuk J., Rozwój dziecka. Wiek przedszkolny, Brzezińska A. (red.), Niezbędnik Dobrego Nauczyciela, Seria I - Rozwój w okresie dzieciństwa i dorastania TOM 2, Warszawa, IBE; Dostęp w Internecie [12.06.2016]; <http://eduentuzjasci.pl/publikacje-ee-lista/2-uncategorised/860-lista-publicacji-w-projekcie-entuzjasci-edukacji.html>
- Matejczuk J., Opieka i wychowanie Wiek przedszkolny, Brzezińska A. (red.), Niezbędnik Dobrego Nauczyciela, Seria II - Opieka i wychowanie w okresie dzieciństwa i dorastania TOM 2, Warszawa, IBE; Dostęp w Internecie [12.06.2016]; <http://eduentuzjasci.pl/publikacje-ee-lista/2-uncategorised/860-lista-publicacji-w-projekcie-entuzjasci-edukacji.html>
- Ratajczyk R., Mielcarek M., Rozpoznanie zasobów dziecka i środowiska rozwoju Wiek przedszkolny, Brzezińska A. (red.), Niezbędnik Dobrego Nauczyciela, Seria III - Monitorowanie rozwoju w okresie dzieciństwa i dorastania TOM 2, Warszawa, IBE; Dostęp w Internecie [12.06.2016]; <http://eduentuzjasci.pl/publikacje-ee-lista/2-uncategorised/860-lista-publicacji-w-projekcie-entuzjasci-edukacji.html>
- Szczepkowska-Szcześniak K., Uniszewska K., Pielaszek L., Suchocka M., Osiąganie samodzielności, Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Warszawa 2006, Dostęp w Internecie [15.06.2016]; <http://www.ore.edu.pl/edukacja-najmlodszych/4283-diagnoza>
- Kozłowska E., Kurowska M., Kozyra A., Soból A., Zabawa i nauka w grupie Jak to powiedzieć...? Zabawa i nauka w grupie, Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Warszawa 2006, Dostęp w Internecie [15.06.2016]; <http://www.ore.edu.pl/edukacja-najmlodszych/4283-diagnoza>

- Magdalena Czub (red.) Diagnoza funkcjonowania społeczno-emocjonalnego dziecka w wieku od 1,5 do 5,5 lat; IBE, Warszawa 2014, Dostęp w Internecie [15.06.2016]; <http://ibe.edu.pl/pracowniatestow/index.php?d=narzedzia&id=7>
- Michalak R., Misiorna E. Konteksty gotowości szkolnej, Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Warszawa 2006, Dostęp w Internecie [12.06.2016]; <http://www.ore.edu.pl/edukacja-najmlodszych/4283-diagnoza>
- Diagnoza przedszkolna i wspomaganie dzieci w osiągnięciu gotowości do nauki w szkole – Materiały edukacyjne dla nauczycieli wychowania przedszkolnego, Warszawa, ORE; Dostęp w Internecie [12.06.2016]; <http://www.ore.edu.pl/edukacja-najmlodszych/4283-diagnoza>
- Koźniewska E., Matuszewski A., Zwierzyńska E., Skala Gotowości Edukacyjnej Pięciolatek (SGE-5) Obserwacyjna metoda dla nauczycieli, ORE, Warszawa 2010; Dostęp w Internecie [12.06.2016]; <http://www.ore.edu.pl/edukacja-najmlodszych/4283-diagnoza>
- Brzezińska A., Czub M., Kaczan R., Rycielski P., Znaczenie edukacji przedszkolnej, Warszawa, IBE; Dostęp w Internecie [12.06.2016]; <http://eduentuzjasci.pl/publikacje-ee-lista/2-uncategorised/860-lista-publicacji-w-projekcie-entuzjasci-edukacji.html>;
- Muchacka B., Włoch W., Wieloprofilowy arkusz oceny przystosowania szkolnego 6-latków, Dostęp w Internecie [12.06.2016]; <https://zasobyip2.ore.edu.pl>
- Istota uczenia się red. H. Dumont, D. Istanc, F. Benavides. Warszawa: Wolters Kluwers, 2013
- Marzano R. J.:Sztuka i teoria skutecznego nauczania. Warszawa: CEO, 2012

Zalecane metody i techniki pracy

metody podawcze – prezentacja, wykład, film

metody warsztatowe - analiza dokumentów, drama, dyskusja zogniskowana, wędrujące plakaty, banki pomysłów, poker kryterialny

Moduł V. Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wie, jak przebiega proces uczenia się,
- określa czynniki wpływające na efektywność procesu uczenia się wynikające z najnowszej wiedzy i badań,
- rozumie znaczenie relacji między uczniem/dzieckiem a nauczycielem w procesie uczenia się,
- wie jak organizować pracę przedszkola/szkoły, aby sprzyjała ona procesom uczenia się,
- dostrzega związek procesu uczenia się z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów,
- dostrzega znaczenie wiedzy na temat uczenia się w procesowym wspomaganie szkół.

Szczegółowe treści

- Przebieg procesu uczenia się:
 - ✓ etapy procesu uczenia się – od nieświadomej niekompetencji do nieświadomej kompetencji,
 - ✓ poziomy taksonomiczne wg. B. Blooma jako konieczna droga w procesie uczenia się.
- Czynniki wpływające na proces uczenia się:
 - ✓ podmiotowość ucznia/dziecka w procesie uczenia się,
 - ✓ znajomość własnego stylu uczenia się (metapoznanie),
 - ✓ integrowanie wiedzy (nowej z dotychczas posiadaną, wiedzy z różnych dziedzin), hierarchiczne porządkowanie wiedzy,

- ✓ praktyczne wykorzystywanie zdobywanej wiedzy i umiejętności w przedszkolu/szkole i codziennym życiu,
- ✓ wpływ motywacji i emocji na przebieg procesu uczenia się,
- ✓ możliwości i ograniczenia ludzkich zdolności do przyswajania informacji.
- Środowiska edukacyjne sprzyjające uczeniu się:
 - ✓ relacje nauczyciel uczeń/dziecko,
 - ✓ praca zespołowa,
 - ✓ metody pracy nauczyciela,
 - ✓ indywidualizacja nauczania,
 - ✓ organizacja przestrzeni przedszkolnej/szkolnej.
- Proces uczenia się drogą do kształtowania i rozwijania kompetencji kluczowych uczniów:
 - ✓ wiedza o przebiegu procesu uczenia się jako podstawa do budowania skutecznej diagnozy pracy szkoły,
 - ✓ monitorowanie procesu uczenia się jako istotny element wdrażania zmian służących kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne:

- Dumont H., Istanç D. Benavides F.: Istota uczenia się Warszawa: Wolters Kluwers, 2013
- Marzano R. J.: Sztuka i teoria skutecznego nauczania. Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2012
- Okoń W.: Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. Warszawa 1998
- Hattie J. : Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015

- Ligęza A., Franczak J.: Jak analizuje się wyniki egzaminów zewnętrznych w polskich szkołach? Raport z wyników ewaluacji zewnętrznej [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227
- Borek A., Domaradzka B. „Dobrze zorganizowana aktywność i bierność” [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie
- Swat-Pawlicka M., Pawlicki O. Analiza niektórych danych w związku z wymaganiem Uczniowie są aktywni [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227
- Tędziągolska M. W Jaki sposób szkoła mówi, że warto się uczyć? [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227
- Poziomek U., Marszał D., Skrobek A. M., Woźniak M.: Przyrodnicza edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna. Poradnik. [online] Warszawa. Instytut Badań Edukacyjnych [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: <http://ebis.ibe.edu.pl/docs/ebis-poradnik-2016.pdf>
- Grajkowski W., Ostrowska B., Poziomek U. Podstawy programowe w zakresie przedmiotów przyrodniczych w wybranych krajach [online]. Warszawa. Instytut Badań Edukacyjnych [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: <https://wyszukiwarka.efs.men.gov.pl/product/podstawy-programowe-w-zakresie-przedmiotow-przyrodniczych-w-wybranych-krajach/attachment/2309>

Zalecane metody i techniki pracy

Metody podawcze: prezentacja, wykład.

Metody warsztatowe: praca nad zagadnieniem etapów procesu uczenia się, 5Q.

Moduł VI. Metody i formy pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wskazuje na skuteczne sposoby dochodzenia do efektów kształcenia w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych, biorąc pod uwagę rozwój dziecka 3-,4-,5- i 6-letniego
- wykorzystuje wiedzę dotyczącą metod, form pracy, służących kształtowaniu kompetencji, w planowaniu własnych zadań jako osoby wspomagającej;
- rozumie wartość metody projektu dla kształtowania kompetencji kluczowych dzieci w wieku przedszkolnym i potrafi wspierać nauczycieli w jej wykorzystaniu

Szczegółowe treści

- analiza treści programowych pod kątem:
 - ✓ poszczególnych kompetencji
 - ✓ możliwości realizacji tych treści w grupach 3-,4-,5-,6-latków
 - ✓ łączności treści i przenikania się zakresów kompetencyjnych
- Wykorzystanie metod i form pracy w rozwijaniu kompetencji dzieci w przedszkolnych – przykłady spośród poniższej listy:
 - ✓ metoda tworzenia map pojęciowych
 - ✓ metoda twórczego myślenia J. Osborne
 - ✓ ruch rozwijający V. Sherborne

- ✓ metody parateatralne – technika zmiany rol, drama, pantomima, teatr palcowy, teatr kulielkowy, teatr cieni,
- ✓ dziecięca matematyka E.Gruszczyk-Kolczyńskiej i E.Zielińskiej
- ✓ metoda Carla Orffa
- ✓ odmienna nauka czytania wg Ireny Majchrzak
- ✓ metoda aktywnego słuchania muzyki według Batii Strauss
- ✓ metoda barwno-dźwiękowa Heleny Metery
- ✓ naturalna nauka języka – program nauki czytania powstały z inicjatywy W. Pye
- ✓ metoda opowieści ruchowej J. C. Thulin
- ✓ metoda gimnastyki twórczej (ekspresyjnej) R. Labana
- ✓ gimnastyka rytmiczna A.i M. Kniessów
- ✓ wybrane metody nauczania języka angielskiego - Working with the voice, Role-play technique, Mime and pantomimę, Guesswork or puzzle, Total Physical Response, Etude or theater scene
- znajomość form i metod pracy w przedszkolu dla planowaniu działań przez osobę wspomagającą
- projekt edukacyjny w przedszkolu – przykład metody służącej rozwojowi kompetencji kluczowych w sposób zintegrowany
 - ✓ etapy tworzenia projektów edukacyjnych
 - ✓ określanie problematyki projektów w kontekście wybranej kompetencji kluczowej
 - ✓ zastosowanie metod i narzędzi właściwych w pracy z dziećmi 3-,4-,5-,6-letnimi
 - ✓ wybrane sposoby dokumentowania realizacji projektu
 - ✓ wykorzystanie potencjałów środowiska i najbliższego otoczenia przedszkola podczas realizacji projektów ukierunkowanych na rozwój kompetencji kluczowych

- ✓ znaczenie wiedzy dotyczącej pracy projektem edukacyjnym, dla osoby wspomagającej przedszkole

Zasoby edukacyjne

- Poźniak-Bartkowiak W., „Mały Przedsiębiorca” Program wychowania przedszkolnego, poszerzony o treści dotyczące przedsiębiorczości, dla dzieci od 3 do 6 lat, Dostęp w Internecie [10.06.2016]; <https://zasobyip2.ore.edu.pl>;
- Malec M., Szawurska A., Galas U., Dzik M., Ryżewski R. Zestaw 50 scenariuszy zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem aplikacji interaktywnych i aplikacje multimedialne, Dostęp w Internecie [10.06.2016]; <https://zasobyip2.ore.edu.pl>;
- Adamski P. Scenariusze zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem aplikacjami interaktywnych do programu edukacji przedszkolnej „Przedszkole przyszłości”, Dostęp w Internecie [10.06.2016]; <https://zasobyip2.ore.edu.pl>;
- Iluk J., Teoria i praktyka nauczania języków obcych w przedszkolu, Języki obce w Szkole, 2008, 4;
- Jaworowska A., Rozwijanie sprawności receptywnej w przedszkolnym nauczaniu języka obcego, Języki obce w Szkole, 2008, 4
- Poziomek U., Marszał D., Skrobek A. M., Woźniak M. „Przyrodnicza edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna. Poradnik”. Warszawa. IBE 2016 Dostępne w Internecie: <http://ebis.ibe.edu.pl/index.php?typ=nius&id=61>
- Skura M., Lisicki M., Matematyka od przedszkola, Metody i zasady wprowadzania pojęć matematycznych. Przygotowanie do rozumienia liczb i posługiwania się nimi, ORE, 2015 Dostęp w Internecie [10.06.2016]; <http://www.ore.edu.pl/podstawa-programowa/4382-poradniki>
- M. Jądrek, Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi, Kraków 2009;
- E. Brudnik, A. Moszyńska, Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie : przewodnik po metodach aktywizujących, Kielce 2003;
- J. Kruk, Doświadczenie, reprezentacja i działanie wśród rzeczy i przedmiotów: projektowanie edukacyjne, Gdańsk 2008;
- J. Harris Helm, L.G. Katz, Mali badacze: metoda projektu w edukacji elementarnej, Warszawa 2003.

Zalecane metody i techniki pracy

metody podawcze – prezentacja, wykład, film

metody warsztatowe - analiza dokumentów, drama, dyskusja zogniskowana, wędrujące plakaty, banki pomysłów, poker kryterialny, gra symulacyjna, praca w podgrupach projekty i zadanie realizowane indywidualnie i zespołowo burze mózgów, mapy myślowe, JIGSOW, metoda projektu

Moduł VII. Wspomaganie pracy przedszkola w rozwoju kompetencji kluczowych – podsumowanie

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- opisuje i wykorzystuje różnorodne źródła informacji dotyczące pracy placówki przedszkolnej;
- diagnozuje pracę przedszkola pod kątem kształtowania kluczowych kompetencji dzieci w wieku przedszkolnym;
- planuje działania zmierzające do aktywizacji potencjałów członków zespołu nauczycielskiego w celu skutecznej realizacji zadań placówki w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych dzieci;
- wspiera nauczycieli i dyrektora przedszkola w planowaniu, realizacji i ewaluacji działań na rzecz rozwijania kompetencji kluczowych dzieci;
- wskazuje główne zadania osób zaangażowanych w proces wspomagania – dyrektora, nauczycieli, specjalistów ds. wspomagania, ekspertów merytorycznych;

Szczegółowe treści

- efektywna współpraca w zespole w kontekście procesu wspomagania:

- ✓ wspieranie rozwoju potencjałów osobisty nauczycieli wychowania przedszkolnego a potrzeby rozwojowe placówki
- ✓ współpraca osoby wspomagającej z dyrektorem przedszkola radą pedagogiczną
- ✓ współpraca z ekspertem merytorycznym
- profil przedszkola jako jedna z metod umożliwiających diagnozę w środowisku przedszkolnym i wytyczenie kierunków działań
- planowanie działań przedszkola na rzecz rozwijania kompetencji kluczowych
 - ✓ zasady formułowania celów w oparciu o metodologię SMART
 - ✓ planowanie działań w oparciu o wytyczone cele
- rola osoby wspomagającej na etapie wdrażania zaplanowanych działań
- monitorowanie działań przedszkola w zakresie pracy nad rozwijaniem kompetencji kluczowych z zastosowaniem metod indywidualnych i grupowych
- projektowanie ewaluacji wspomagania w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych dziecka
- autoewaluacja pracy specjalisty – wykorzystanie badania w działaniu oraz tworzenia profil specjalisty ds. wspomagania

Zasoby edukacyjne

- Rogala-Marciniak, S., Rogala, Ł., T. (2012). Coaching. Zbiór narzędzi wspierania rozwoju. Warszawa: Wolters Kluwer Polska Sp. z o. o.
- Informacje dotyczące zasad prowadzenia wspomagania szkół i organizowania sieci współpracy i samokształcenia wraz z materiałami szkoleniowymi: www.ore.edu.pl/wspomaganie-pracy-szkol-i-przedszkoli
- Goćłowska. A. , Szkoła wobec wymagań państwa, ORE, Warszawa 2015

- Kwestionariusz autodiagnozy pracy nauczyciela – M. Lorek, w: Planowanie, realizacja i ewaluacja pracy nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej, Materiały szkoleniowe, ORE, Dostęp w Internecie [23.06.2016];
<https://www.ore.edu.pl/component/phocadownload/category/268-planowanie-i-ewaluacja-pracy-poradniki-w-formacie-pdf?download=2880:planowanie-realizacja-i-ewaluacja-pracy-nauczyciela-przedszkola-i-edukacji-wczesnoszkolnej-materiay-szkoleniowe>
- Iwona Kalinowska - Tymińska, Diagnoza potrzeb rozwojowych szkoły Kompendium wiedzy dla dyrektorów szkół i przedszkoli, „Bezpośrednie wsparcie rozwoju szkół i przedszkoli poprzez wdrożenie zmodernizowanego systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie lubańskim”, Powiatowe Centrum Edukacyjne w Lubaniu, 2015

Zalecane formy i metody pracy

metody podawcze – prezentacja, wykład, film

metody warsztatowe - analiza dokumentów, drama, dyskusja zogniskowana, wędrujące plakaty, banki pomysłów, poker kryterialny, tworzenie map mentalnych, kolorowe kapelusze

Moduł VIII Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomaganie szkół

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wie, jakie kompetencje powinna mieć osoba odpowiedzialna za wspomaganie szkół,
- określa swoje mocne strony, które wykorzysta wspomagając szkoły,

- identyfikuje swoje deficyty, które utrudnią prowadzenie wspomagani szkół,
- wyznacza kierunek rozwoju zawodowego i przygotowuje plan działania.

Treści szczegółowe

- Kompetencje potrzebne do prowadzenia procesu wspomagania na czterech etapach:
 - ✓ pomoc w diagnozowaniu potrzeb szkoły;
 - ✓ ustalenie sposobów działania prowadzących do zaspokojenia potrzeb szkoły;
 - ✓ zaplanowanie form wspomagania i ich realizację;
 - ✓ ocenę przebiegu i efektów
- Analiza własnych zasobów i ograniczeń, które mają wpływ na realizację wspomagania
 - ✓ stosunek do wspomagania jako zadania (relacja ja-zadanie)
 - ✓ stosunek do innych osób zaangażowanych w proces wspomagania (relacja ja-inni)
 - ✓ postrzeganie siebie jako osoby wspomagającej (relacja ja-ja)
- Zasoby zewnętrzne jako wsparcie dla osoby prowadzącej proces wspomaganie;
- Indywidualne cele rozwojowe oraz cele rozwojowe własnej instytucji.
- Plan rozwoju własnego w kontekście zadań stojących przed osobą prowadzącą wspomaganie szkół/przedszkoli.

Zasoby edukacyjne

- Boydell T., Leary M., (2006). Identyfikacja potrzeb szkoleniowych. Kraków: Wolters Kluwer
- Profil kompetencyjny osoby odpowiedzialnej za wspomaganie szkoły (str. 13-17) w: Hajdukiewicz M. (red) Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania. Zeszyt 1. Założenia nowego systemu doskonalenia nauczycieli [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<http://www.ore.edu.pl/component/phocadownload/category/136-poradnik-metodyczny?download=3318:jak-wspomagac-prace-szkoly-poradnik-dla-pracownikow-instytucji-systemu-wspomagania-zeszyt-1-zalozenia-nowego-systemu-doskonalenia-nauczycieli>
- Materiały szkoleniowe – Letnia Akademia SORE [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<http://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/SORE%20-%20Wsparcie/las.zip>
- Materiały szkoleniowe – Zimowa Akademia SORE [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<https://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/zaspa/Zalaczniki.zip>

Zalecane formy i metody pracy:

Metody warsztatowe - praca zespołowa, praca indywidualna (refleksja, autodiagnoza, planowanie), koło diagnostyczne, plan osobistego rozwoju